

latni az évszázadok alatt halmozott gyűlölségeket, félreértéseket, egyik nép szivétől a másik nép szivéig lehetne keresni és megtalálni az utat s lehetne létesíteni olyan kulturlehetőségeket, amelyekről mind a négy nép elkezdhetné szellemi és erkölcsi újjászületését, az eddiginél nagyobb világható kulturszerepre.

A korát meghazudtolóan aktív főszerkesztő pedig kész még a további küzdelmekre.

„Az UJ MAGYAROK a béke fegyvere, 74 év nyomasztó terhével a derekamon, — 75. születésnapomon írom e sorokat — ernyedetlenül akarom folytatni tovább a harcot a békéért, a magyar nép életbenmaradásáért s az utódállamok népeivel való megértésért, hogy bensőséges, testvéri szeretet sarjadjon ki ott, ahol eddig csak bojtorján és tövis termett és sebzett.”

Dr. Jancsó Elemér: A szabadkőművesség a XVIII. században. A napokban hagyta el az erdélyi sajtót ez a figyelemre méltó tanulmány. A szabadkőművesség szerepe irodalmunkban eddig meglehetősen tisztázatlan volt és ezért e tekintetben igen nagy hiányt pótol dr. Jancsó Elemér munkája.

A magyar irodalom hőskorának ideális lelkű harcosainak majdnem valamennyie tagja volt a szabadkőműves szervezeteknek. Hogy csak egy-két kiválóbb tagját említsük: Kazinczy, Aranka, Bessenyei, Verseghy, Bacsányi, Kármán, Báróczy, Gyöngyösi, Martinovics és Hajnóczy, akinek hatalmas elkobzott kézirat-tömege a magyar jobbágyság történetéről még ma is kiadatlanul hever a Nemz. Múzeum könyvtárában. — Mindannyian a felvilágosodás emberei, akik a kibontakozó új világ eljövételét érezték és akarták már, de fölvilágosodott humanizmusuk széles világában nehezen találták a gyakorlati megvalósíthatóság útját.

Az akkori páholyok működésének hatása óriási volt s Kazinczy mondta a szabadkőművesekről, hogy még egy tár-

saság sem tett annyi jót, az emberiséget semmi nem nemesítette úgy, mint ez.

A bécsi páholy tagjai voltak a Habsburg-főváros legkiválóbb fizikusai, kémikusai, orvosai és tehnikusai, akik a szervezetekben összeköttetésbe kerültek a magyar testőrökkel, nagy hatást gyakorolva rájuk.

A szabadkőművesek sorából kerültek ki a Martinovics-összeesküvés tagjai is, akik Magyarországot a francia 1789-es forradalom mintájára óhajtották köztársasággá átalakítani. A dunai konföderáció és a középeurópai Svájc gondolatát a Martinovics-mozgalom programjában lelhettük fel először komoly és céltudatosan kitervelt formában.

Ezek az előretörő magyar irodalmárok és kultur-ferfiak örömmel üdvözölték a francia forradalom kitörését és attól a magyar elnyomottak felszabadulását várták. Egő optimizmusukat tolmácsolta Bacsányi „A francia változásokról” írt költeményében, amikor így énekelt:

*Nemzetek, országok! kik rít kelepcebén
Nyögtök a rabságnak kínos köteleiben;
S gyászos koporsóba döntő vas-igátok
Nyakatokról eddig le nem rázhattátok,
Ti is, kiknek véré a természet kéri,
Hív jobbágyitoknak felszentelt hóhéri,
Jertek! s hogy sorsotok előre nézzétek,
Vigyázzó szemetek! Párisra vessétek!*

Dr. Jancsó beigéri könyvének folytatását is. Érdeklődéssel várjuk a következő kötetet, felvilágosítást várva arra a kérdésre is, hogy mi volt az az ok, amely a szabadkőművesek haladó szervezeteit megmerevítette és álhumanistává változtatta.

B. J.

Szerkesztői üzenetek

Többeknek. Lapunk összes régebbi számai kifogytak.

Terjesztőinknek. Kérjük terjesztőinket, hogy a lapunkból szükséges példányszámról bennünket előre értesítsenek, mert csak így tudunk a rendeléseknek eleget tenni. — Egyuttal kérjük az elszámolások sürgős behúldését is.

Felhívjuk előfizetőink figyelmét, hogy címváltozásaitak idejekorán sziveskedjenek kiadóhivatalunkkal közölni.

Felkerjük munkatársainkat, hogy kéziratalkat csak a papir egyik oldalára írják.

„HID” literarni, mesečni časopis, izlazi mesečno jedanput (oko 15-og). Odgovorni urednik i izdavač: SIMOKOVICH ROKUS — Redakcija i administracija: SUBOTICA, Parčetićeva ulica 39.

Pretplatne cene: 1 god. 30 din., 1/2 god. 16 din., 1/4 god. 9 din.

Pojedini broj 3 dinara.

Gradska štamparija, Subotica. 36—1238